

Exulantské začátky

 litterate.cz/exulantske-zacatky

Vevča

27 listopadu, 2022

(Napsáno asi před měsícem... částečně v reakci na některé komentáře)

Myslím, že jsem pochopila, co říkala ema a paw o agresivnosti. U vás doma se věci leckdy jenom naťuknou, nakousnou, a nedořeknou. Jak říká paw, ten druhý si ten zbytek má domyslet. Kdežto v angličtině či kultuře s ní spojené se věci říkají přímo a otevřeně. A vám se to jeví jako “agresivní” a jak říká paw, vlezlé. Já si vzpomínám, jak jsem četla poslední číslo Nového polygonu, a mrzelo mne, že tamti autoři právě tak nakousli a nedopověděli. Třeba vzpomínali “jak se v Česku lidí k sobě chovají” ale nešli dál, a já jsem z toho byla zmatená; jak se vlastně chovají? Všecko bylo takové zamžené, jako když se díváš mléčným sklem. Připadalo mi to bojácné a neupřímné. Jaksi to po mě chtělo, abych rozuměla něčemu, čemu ale nerozumím a nechalo mne to v mé nevědomosti dál... Čili vy slyšíte agresivnost, a já slyším uhybavost, neupřímnost. Není divu, že si někdy nerozumíme...

Loni mi sousedka v Česku měla za zlé, že mluvím o Americe. Její první reakce byla, vy se vytahujete. Já jsem byla překvapená — celý dospělý život žiju v Americe. Jak mám o Americe nemluvit? Je ale slušná a přemýšlivá paní, a tak ji to brzy došlo. Píšu o tom proto, že její automatická, kulturně daná, reakce byla, ona s tou Amerikou machruje.

Je to takový paradox. Česko je plné lidi, co na Ameriku v jednom kuse nadávají, a Ameriku tupí. Férově i neférově. Ale žít tam a znát tu Ameriku, tak prý “se mám.” (Když je to tady tak špatné, tak byste mě měli litovat! Nemám pocit, že bych se měla. Já bych řekla, že mám určité výhody, a vy zase máte jiné. Třeba jazyk, příbuzné, přátele z dětství, a dosud v mnoha věcech jednotnou kulturu. Jako nadšení pro houbaření. Za celá ta léta se mi nepodařilo najít Američana, který

by byl ochoten ochutnat moji smaženici; mají z hub hrůzu. I takové drobnosti vytvářejí pocit nesourodosti. A dneska vám docela závidím, že jste ještě žili za normalizace jaksi opravdu celkem normálním životem. Nízká zločinnost, dobré jídlo, stát podporoval rodinu, opravdová chudoba nebyla, vesnice byly živé, a disidenti se spíš stěhovali ven než do kriminálu. Kdyby lidi byli mohli jít do zahraničí pracovat, a cestovat, celý systém by se stal odolnější, a nemusel padnout do osidel kapitalistické kleptokracie. Mohli tomu říkat “Gottovo řešení.” Socialismus s Gottovou tváří? Haha. Místo nějakého řešení nám odmítli obnovit výjezdní doložku, obeslali k soudu a odsoudili in absentia za zločin opuštění republiky. Já jsem dostala rok, rodiče víc.

Přišla jsem do Ameriky v sedmnácti. Blbý věk na emigraci. Člověk v tom věku spoléhá na kamarády, a najednou jsem všechny ztratila. Ptal se někdo, co se mi tenkrát líbilo a nelíbilo. Několik měsíců jsem chodila do “imigrantské angličtiny,” a to bylo moc zajímavé. Lidé všeho věku, z celého světa. Třeba holka z Brazílie na návštěvě. Slovenka z Bratislavy, nějak se její rodině podařilo v ‘67 legálně vystěhovat. Maďar, který v Americe žil a pracoval už dvacet let, a neuměl pípnu anglicky. Hrozně nafoukaný kluk z Argentiny, který přijel studovat; to jsem poznala mačizmo. Milá japonská rodina, která mne naučila používat tyčinky. Naše učitelka byla výtečná. Když jsem přišla poprvé, tak na mne začala mluvit rusky. Ukázalo se, že to byla židovka ze salónbolševické rodiny. (Tady se říká: “byla jsem děcko s rudou plínkou [red diaper baby].”) Její táta jí v roce 1950 poslal do Sovětského svazu na dva roky na zkušenou. Když mu dcera po návratu vykládala, jak to tam opravdu chodí, odmítnul ji uvěřit!

Pak jsem šla do střední školy. To byla hrozná, depresivní doba. Cítila jsem se strašně izolovaná a od života odříznutá (škola měla asi 3 tisíce studentů!), budova byla škaredá a nepříjemná a nemohla jsem si ze začátku zvyknout na zářivky. Můj poradce mne neměl rád, hádám, že mne považoval za komunistku, a nepomohl. V jídelně byly bitky mezi studenty. Jídlo horší, než od mekáče, fuj. Byla jsem

schopna jíst jen krabičku čokoládového mléka a grilled cheese — opečený sendvič vevnitř se sýrem. Nebyly přestávky, kdy by mohl člověk se spolužáky mluvit. Jak zazvonilo, tak každý musel sebrat švestky a uhánět v davu někam na druhý konec budovy.

V mém dříve oblíbeném tělocviku nás holky navlíkli do takových směšných baňatých šortek, a hrály jsme volejbal ve dvaceti na každé straně. Utrpení. Nebo venku tloukly pálkou do baseballového míče. Když jsem se ptala, kdy budeme cvičit na náradí, a jak se řekne koza či kůň, tak mi učitelka řekla, že to nepotřebuju, to je jen pro kluky. (!) Ale měli bazén, a tak jednou týdně jsme šly plavat. Většina holek dřepěla na mělké straně a kecala. Neviděla jsem, že by je učitelka něco učila. Mně využila k tomu, že jsem postupně splnila jakéhosi plaveckého bobříka, a tím ona vykazala činnost. Celková kvalita výuky ve všech třídách mne šokovala. Napíšu o tom někdy víc. Opravdu katastrofální.

Na pozitivní straně, otevřel se mi svět. Měli jsme ve městě nádhernou starou veřejnou knihovnu. Jednu z nejlepších, co kdysi stavěl “zlodějský baron” Andrew Carnegie. Když jsem ještě žila v Brně, táta mi opatřil členství v univerzitní knihovně. Musela jsem o každou knížku žádat, a za týden si pro ni přijít. Asi z polovice mi je odmítli půjčit, bez vysvětlení. (A to jsem zadávala různé klasiky!) Tak si představte, že jsem teď měla k dispozici celou velikánskou knihovnu, kde jsem se mohla hodiny toulat mezi policemi, číst si, či hned půjčit, co mne zaujalo. Pamatuju, jak jsem před tou budovou stála a přemýšlela, zda se mi někdy podaří většinu těch knih přečíst.

Angličtina samotná otevírá svět. A nejen to; angličtina mi otevřela jinou realitu. Každá řeč je jedinečným filtrem “toho, co existuje,” a taky umožňuje být někým trochu jiným. Kolik řečí znáš, tolikrát jsi člověkem? Je to tak.